

16. Старів С. Страта голодом [Текст]: пер. з англ. / С. Старів; за ред. Р.Доценка. – К.: Просвіта, 2002. – 272 с.
17. Голод 1932-1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів / Кер. кол. упоряд. р. Я. Пиріг. – К.: Політвидав України, 1990. – 605 с.
18. Сергійчук, В.І. Як нас морили голодом /Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; Центр українознавства. – Київ,1977 – 80 с.
19. Глушаниця П. Війна без пострілів. – Київ,2004. – С 56-66.
20. 33-й: Голод: Народна Книга-Меморіал / Упор. Коваленко Л. Б. – К., 1991. – 584 с.

Аннотація

В статье Освещение особенности реагирования официальной историко-партийной науки в УССР на западную концепцию голодомора 1932-1933 гг. В Украине. Анализируется непродолжительное историографический и археографический поворот украинской советской историографии времен перестройки.

Ключевые слова: историография, археография, гуманитарная наука, голодомор, украинская диаспора, холодная война, перестройка.

Annotation

The article features coverage of historical and official response of the party of science in the USSR to the western concept of the famine of 1932-1933. Ukraine. We analyze short and Archaeological twist historiographic Ukrainian historiography perestroika.

Key words: historiography, arkheografiya, golodomor, Ukrainian diaspora, cold war, rereccting.

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

Стоян Т.А. , Сушко О.О. Кримська автономія як майданчик з апробації заходів з коренізації у міжвоєнний період

[Рец. на кн.]: Кондратюк Г.М. Національна політика в Кримській АРСР у 20-30 роках ХХ століття: монографія / Г.М.Кондратюк. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. – 252 с.

Сучасна Україна є багатонаціональною державою з одним з найбільших в Європі показників поліетнічності. Саме тому питання стратегії й тактики національної політики належать до пріоритетів державного будівництва. Пошук дієвих інструментів вирішення етнічних запитів сучасності вимагає звернення до досвіду нашого історичного минулого, зокрема, до одного з найважливіших періодів радянської етнополітики – коренізації 1920-1930-х років. Унікальним дослідним майданчиком з

апробації заходів коренізації у міжвоєнний період стала Кримська АРСР з притаманними їй суттєвими регіональними особливостями.

Нещодавно опублікована монографія Г.М.Кондратюка стала першим комплексним дослідженням закономірностей, провідних тенденцій та специфічних особливостей політики коренізації в Кримській АРСР в умовах формування тоталітарного радянського суспільства у 20-30-х роках ХХ століття. Хоча історіографічний доробок попередників Григорія Миколайовича Кондратюка й містить цілу низку робіт, присвячених різним аспектам міжнаціональних і міжконфесійних досліджень, рецензована робота дає нам цілісну панораму національної політики в Кримській автономії у міжвоєнну добу.

Заслуговує на увагу логічно вибудована структура представленого монографічного дослідження, яке складається зі вступу, п'яти розділів та післямови. Всі розділи монографії Г.М.Кондратюка, крім традиційного історіографічно-джерелознавчого першого розділу, висвітлюють самостійні проблемно-тематичні блоки. Наприклад, другий розділ присвячено з'ясуванню основних складових та особливостей етнополітики радянської влади щодо кримськотатарського народу в Кримській АРСР упродовж міжвоєнної доби.

На основі потужної джерельної бази, зокрема неопублікованих матеріалів п'яти архівосховищ України, Росії та Автономної Республіки Крим, автор монографії дослідив національну політику щодо кримських татар в умовах голоду 1921-1922 років, зауваживши, що голод загальмував здійснення комплексу заходів татаризації. Проаналізовано хід та основні результати коренізації управлінського апарату Кримської автономії; висвітлено діяльність Кримського товариства допомоги переселенцям та розселенцям з репатріації кримських татар; визначено та проаналізовано етапи етноконфесійної політики щодо тюрко-мусульманських народів. Цілком новаційним можна назвати підрозділ другого розділу монографії, присвячений порівняльному аналізу результатів національної політики та модернізації різних сфер життя суспільства в Кримській АРСР та Туреччині в міжвоєнну добу.

Серйозне враження справляє також третій розділ монографії про «Кримський проект» про переселенню євреїв до автономії в 20-30-х роках ХХ століття. Досліджуючи єврейський вимір голоду 1921-1922 років в Криму, Г.М. Кондратюк цілком обґрунтовано робить висновок про те, що

національна структура євреїв Криму в досліджуваний період виявилась найефективнішою серед інших організацій у боротьбі з голодом (с.101). Аналізуючи тактичні та стратегічні цілі переселення євреїв до Кримської АРСР, дослідник має рацію, коли пише про те, що переселенська кампанія у справі заснування єврейських сіл, аграризації єврейського населення та формування колективних типів організації єврейських переселенців стала одним з найбільш масштабних заходів у сфері національної політики на півострові в міжвоєнний період. Розкриваючи в останньому підрозділі третього розділу монографії діяльність зарубіжних організацій з єврейського землеоблаштування в Кримській АРСР, Г.М.Кондратюк робить висновок про те, що закордонним організаціям належала важлива роль в практичній реалізації національної політики щодо єврейського народу. Виділені значні фінансові ресурси, постачання новітнього технологічного обладнання, увага світової спільноти до переселення в Крим вивели рішення гострих проблем євреїв на якісно інший рівень.

Специфічні риси етнополітики в Кримській АРСР в міжвоєнну добу стосовно національних меншин досліджуються в четвертому розділі монографії Г.М.Кондратюка. Проаналізовано особливості, основні складові та етапи проведення національної політики щодо болгарської, польської, німецької, естонської, грецької національних меншин, а також таких чисельно невеликих національних груп, як караїми та цигани. Автор монографії доводить, що влада ставила завданням «розмивання» національної єдності, що базувалася на релігії та збереженні рідної мови. Але на його думку, робота, наприклад з польською громадою, не відносилась до числа пріоритетів національної політики на півострові (с.168). Не була самоціллю й національна політика стосовно естонців (с.188). Щодо німців Кримської АРСР, проводилася специфічна національна політика, що мала взаємовиключні риси (с.182). На думку автора монографії, коренізація в Криму у міжвоєнний період мала цільовий характер і покликана була вирішити насущні питання кожної етнічної групи (с.195-196). Останній підрозділ четвертого розділу дослідник присвятив діяльності національних секцій та їх ролі у здійсненні етнополітики щодо нацменшин міжвоєнного Криму. У монографії констатується, що діяльність татарської секції серед інших національних секцій набула пріоритетного значення.

П'ятий розділ монографії Г.М.Кондратюка розкриває соціально-економічний аспект політики коренізації в кримському регіоні. На сторінках

книги знаходять своє відображення та професійний науковий аналіз такі питання, як коренізація промисловості, формування національного пролетаріату, аграрні перетворення як елемент коренізації щодо кримських татар, коренізація в системі охорони здоров'я. Автором докладно аналізується роль преси, профспілок, кооперативів, громадських об'єднань в реалізації політики коренізації в Криму 1920-1930-х років.

Монографія Г.М.Кондратюка «Національна політика в Кримській АРСР у 20-30-роках ХХ ст.» , хоча і не позбавлена певних змістових та формальних недоліків, загалом справляє позитивне враження та заповнює до певної міри прогалину в історіографії проблеми. Вихід в світ цієї праці сприятиме більш поглибленому вивченню історії здійснення національної політики в Кримській АРСР у 20-30-х роках ХХ століття, зокрема специфіки коренізації різних народів автономії.

Аннотація

Стоян Т.А., Сушко О.О. Крымская автономия как полигон апробации политики коренизации в междувоенный период. [Рецензия на монографию]: Кондратюк Г.Н. Национальная политика в Крымской АССР в 20–30-е годы ХХ в. – Винница: ООО «Нилан-ЛТД», 2014. – 252 с.

Annotation

Stoyan T.A., Sushko O.O. Crimean autonomy as a platform of indigenization activities testing in the interwar period [Review of the monography]: Kondratiuk G. National policy in the Crimean ASSR in the 20–30-s of 20th century. – Vinnytsa: JSC “Nilan-LTD”, 2014. – 252 p.